

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΧΡΟΝΙΑ Κ'.

ΓΕΝΑΡΗΣ 1927

ΤΕΥΧΟΣ 1 (770)

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

(Δυὸ γράμματα στὸν Παρορίτη)

ΣΕΝΑΤ Τετῆ, 14 τοῦ Νοέβρη, 1922

Πολὶ πολὶ μὲ συγκίνησε, Παρορίτη μου, χρυσό μου ἀδέρφι, ποὺ μὲ θυμᾶσαι, ποὺ ἀνάφερες κίολας τὸνομά μου σ' ἓνα τελεφταῖο σου ἄρθρο γιὰ τὴ γλώσσα. Ἔχεις δίκιο. Ἡ μιχτὴ σήμερα δὲ χωρεῖ πιά· φιλολογία στὸν κόσμον δὲν ἀκούστηκε μὲ μιχτὴ γλώσσα, μὲ γραμματικὴ ἀνακατεμένη, ὅπως τὴ συνηθίζουσι οἱ προκομμένοι μας οἱ μισοὶ — ὅπως δὲ καὶ τοῦ λόγου σου, καλέ μου, μιὰ δυὸ φορὲς μᾶς τὴ σεοβίσεις. Κώστα μου νὰ προσέχης, γιὰ τὸνομα τῆς Ἑλλάδας. Ἀνάγκη πιά σήμερα νὰ πάψουμε ὀλότελα τὰ χωρατά. Ὑστερὶς ἀπὸ τὰ ὠφέλιμα τὰ δυστυχήματα ποὺ ἔπαθε τὸ ἔθνος μου τὸ ἄμοιρο καὶ τὸ ἀγαπητό, χωρὶς ἄλλο τοῦ χρειάζεται κανόνας ἀμειλιχτος, γιὰ νὰ βαδίξῃ τὸ δρόμον του ἴσια, νάποχτήσῃ λεχτικὸ ἢ ψυχὴ του ὅσο καὶ ἡ συνείδησή του καθρέφτη καθαρό.

Πάντα καὶ πάντα φίλος σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΕΝΑΤ Εἴκοσι ἐννιά τοῦ Δεκέβρη, Παρασκευῆ, 1922

Ἀγαπητέ μου Παρορίτη.

Δὲν ἔχω κανένα λόγο νὰ εἶμαι θυμωμένος μαζί σου. Τὸ νὰ διαφωνοῦνε τὰ πολιτικά μας μοῦ φαίνεται ἀσήμαντο· οἱ καλοὶ τρόποι, τὰ καλὰ φερσίματα σημαίνουνε.

Ὅσα μοῦ γράφεις γιὰ τὸ Νοῦμά, σωστὰ καὶ φρόνιμα. Ἐθνικὴ ἀμαρτία τὸ νὰ μὴ φανῶ καὶ γὼ στὰ εἰκοσάχρονά του.

Γιὰ τὴ μιχτὴ, ἀγαθὲ μου, ἀδίκᾳ χολοσκάνεις. Τὸ ζήτημα λυμένο. Φτάνει νὰ μετρήσῃς στὰ δάχτυλά σου. Ὅσοι στὸν ἅγιον τὸν ἀγῶνα βγήκανε καλλιτέχνες, τὴν ἀμιχτὴ καθιερώσανε στὰ ἔργα τους—ὁ Πάλλης, ὁ Ἀργύρης, ὁ Βλαστός (γίγαντας), ὁ Γκόλφης, ὁ Ταγκόπουλος, ὁ Παλαμάς, ἐσὺ κι ἄλλοι κάμποσοι θαρρῶ, σήμερα κι ὁ Θράσος ὁ Καστανάκης. Οἱ ἀποδέλοιποι, καλλιτέχνες δὲν εἶναι, παρὰ εἶδος γραμματικογράφοι, δημοσιογράφοι, Πετροκόκκιναῖοι, τεμπέληδες καὶ τέτοιοι. Ἔτσι τὸ σωστό. Ποτὲς, ἀρχίζοντας κίβλας ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ τὴν ἀρχαία, δὲ φάνηκε στὸν κόσμον φιλολογία μὲ μιχτὴ γραμματικὴ, ὅπως τὴν ἐννοεῖ ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ἀνεμόμιλος—μὲ ἰ παρακαλῶ.

Μοῦ λὲς πὼς μὲ περνοῦνε γιὰ πρόσωπον ἱστορικό. Πάντα μαγεφτικώτερον παρὰ νάπομείνη κανεῖς ἀνιστόρητος.

Λικὸς σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ἘΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Νουμά,

Ἐσφυλλίζοντας τὰ χαρτιά μου, ἤρα λησμονημένο σχεδόν, ἓνα ποίημα, σχεδιασμένο στὰ 1899 καὶ ξανακοιταμένο στὰ 1902, καθὼς φαίνεται. Σὰ νὰ θυμοῦμαι πὼς εἶταν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς προωρισμένο νὰ μπῆ στὴ σειρά τῶν ποιημάτων τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου» ὅμως ὕστερα ἢ ἰδέα ποῦ τοῦ ἔδωκε τὴν ἀρχικὴν αὐτὴ πνοή, καθὼς ξεδιπλώθηκε στὴ σκέψη μου, ἔλλαξεν, ἔγινε τὸ ποίημα τῶν «Ἀλυσίδων» ποῦ βρίσκεται στὴν «Ἀσάλευτη Ζωή», σχεδὸν δλότελα διαφορετικό. Ὅπως δῆποτε, τὸ πρωτόπλαρτο τραγούδι τῶν «Ἀλυσίδων» ποῦ σοῦ στέλνω σήμερα στέκεται, ἀνεξάρτητο καὶ αὐτόνομο στιχοῦργημα γεννημένο πανερᾶ ἀπὸ τὴν ἴδιαν ὄνειροπόληση, τὴν ἀντιατομιστικὴν καὶ κοινωνικὴν, ποῦ ἐμπνέει, κυριώτατα στὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο καὶ ποῦ χρωματίζει μέγα μέρος τοῦ «Δουλευτῆ» στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» καὶ τῆς «Ὠδῆς στὸ θάνατον τοῦ Ἴψεν» στὴν «Ἡρωικὴ Τριλογία». Ἡ ἴδια ὄνειροπόληση ἐμπνέει καὶ σελίδες τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ» ἐκεῖ ὅπου τό, τελειωτικά, καθιέρωμα τῆς ἠρωολατρείας μεστώνεται καὶ πλατύνεται σὲ λογιᾶς ἰδέες καὶ κοιτάματα, ἄξια νὰ συγκινήσουν